

Kliimaministri käskkirja „Toetuse andmise tingimuste kehtestamine ning 2023-2029 tegevuskava ja eelarve kinnitamine ringmajanduse alase teavituste ja koolituste läbiviimiseks ning lahenduste rakendamiseks“ eelnõu seletuskiri

1. Sissejuhatus

Eelnõukohane käskkirja kehtestatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse (edaspidi *ÜSS2021_2027*) § 10 lõike 2 alusel. Käskkirjaga reguleeritakse „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2021–2027 (edaspidi *rakenduskava*) poliitikaeesmärgi nr 2 „Rohelisem Eesti“ erieesmärgi nr 6 „Ring- ja ressursitõhusale majandusele ülemineku edendamine“ raames ringmajanduse alase teavituste ja koolituste läbiviimiseks ning lahenduste rakendamiseks.

Eelnõu ja seletuskirja koostasid Kliimaministeeriumi nõunikud Krista Kupits (e-post krista.kupits@kliimaministeerium.ee, tel 626 0708), Liina Tarkus (liina.tarkus@kliimaministeerium.ee) ja eelarve- ja strateegiaosakonna peaspetsialist Eerika Purgel (e-post eerika.purgel@kliimaministeerium.ee, tel 626 0709). Riigiabi reeglite kohase vastavusanalüüsi ja ekspertiisi tegi SA Keskkonnainvesteeringute Keskus. Käskkirja eelnõu juriidilise ekspertiisi teostas Keskkonnaministeeriumi õigusosakonna jurist Rene Lauk (e-post rene.lauk@kliimaministeerium.ee, tel 626 2948).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõu koosneb neljast punktist, millega reguleeritakse toetuse andmist ringmajandusalase teadlikkuse tõstmiseks ning koolitustegevuste ja avaliku sektori pilootprojektide elluviimiseks. Esimese punktiga kinnitatakse toetuse andmise tingimused ja kord (lisa 1), teise punktiga kinnitatakse tegevuskava ja eelarve aastateks 2023–2029 (lisa 2) ja kolmanda punktiga kehtestatakse, et Kliimaministeerium on ise projekti elluviija. Neljanda punktiga sätestatakse käskkirja jõustumise tähtaeg.

Käskkirja punktiga 1 kehtestatakse toetuse andmise tingimused (lisa 1).

Käskkirja lisa 1 punktiga 1 sätestatakse reguleeritav valdkond, mille raames toetust antakse.

Toetust antakse rakenduskava poliitikaeesmärgi nr 2 „Rohelisem Eesti“ erieesmärgi nr 6 „Ring- ja ressursitõhusale majandusele ülemineku edendamine“ raames ringmajanduse korraldamise elluviimiseks. Toetust eraldatakse tegevuspõhise riigieelarve (TERE) programmi „Keskkonnakaitse ja -kasutus“ meetme „Ringmajanduse korraldamine“ tegevuse „Ressursitõhususe ja ökoinnovatsiooni edendamine“ tulemuste saavutamiseks. Toetus kajastatakse perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide meetme nimekirjas meetmes „Ringmajanduse korraldamine“, number 21.2.4.1, „Ringmajanduspõhiste tootmis- ja tarbimismudelite kasutuselevõtu, sh tööstussümbioosi ja toorme hankimisega seotud kahjude vähendamise toetamine ning vastavate erialaekspertide koolitus“. Sekkumise number on 21.2.4.11.

Käskkirja lisa 1 punktiga 2 sätestatakse toetuse andmise eesmärgid. Toetuse andmise eesmärk on tõsta ringmajanduse alaseid teadmisi ja teadlikkust, ringmajanduse ja kemikaalivaldkonna ekspertide pädevust ja ringmajanduse lahenduste kasutamist.

Toetuse andmise tingimuste koostamisel on rakendatud Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seirekomisjoni kinnitatud valikukriteeriume ning tehtud asjakohased analüüsid. Toetatavad tegevused on vastavuses perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud vastavus- ja valikukriteeriumidega.

Projekti kooskõla valdkondlike arengukavadega, mõju rakenduskava erieesmärgi ja meetme eesmärkide saavutamisele ja projekti põhjendus

Kriteeriumi täitmiseks on toetatavad tegevused sätestatud selliselt, et need panustavad otseselt meetme eesmärkide täitmisse. Abikõlblikud kulud on esmajärgus piiratud nõudega, et juhul kui projekti raames tehakse kulusid, mis ei ole rakenduskavas seatud eesmärgi saavutamiseks vajalikud, ei loeta neid kulusid abikõlblikuks. Projekti tulemuste saavutamise eest vastutab Kliimaministeerium, välja arvatud finantsosakond. Projekt panustab otseselt rakenduskava väljundnäitajasse, mille sisu ja raporteerimise tingimused on detailselt ära kirjeldatud näitajate perioodi 2021-2027 näitajate metoodikas.

Ringmajandus on integreeritud materjaliringluse kontseptsioon, mis ühendab erinevaid tegevusvaldkondi, ning selle terviklik rakendamine nõuab ekspertide suuremat pädevust ringmajandusega hõlmatud valdkondades. Omavalitsused saaksid seeläbi oma piirkondlike kavade ja plaanide jaoks soovitusi ringmajandusega seotud investeeringute kohta. Ringmajandusele üleminekuks on vaja teiseste toorainete osakaalu suurendada, luues ringmajanduse koostööprojekte, rakendada tõhusamalt ettevõtete vahelise koostöö ressursse ning tööstussümbioosi, kasutades ühe ettevõtte tootmisprotsessis tekkivaid tootmisjääke teise ettevõtte tootmisprotsessi sisendina. Ringmajanduse tootmismudelite arendamine võimaldab vähendada toorme hankimise vajadust ning sellega seotud kahjusid tulevikus, samuti tööstussümbioosi kaudu juba tekkinud kahjude likvideerimist ning toormeallikate taastamist. Sekkumised aitavad läbi teadlikkuse tõstmise piirkondadel olla ettevõtetele ja elanikele atraktiivsemad.

Lisaks on oluline suurendada teadlikkust kestlikest tootmis- ja tarbimistavast ning käitumisest. On vaja kaasata asjakohased eksperdid, kes pakuvad osapooltele lisatuge, et pakkuda piisavat oskusteavet, pöörates erilist tähelepanu tõmbekeskustest eemal olevatele piirkondadele. Seetõttu liigume juba koolitatud ressursitõhususe ekspertidelt üle ringmajanduse ja ohutu materjaliringluse ekspertide koolitamisele. Pädevad eksperdid abistavad ettevõtteid ja kohalikke omavalitsusi nende tegevuse terviklikus ja tehnilises analüüsis, mis on ringmajanduspõhiste teenuste tootmis- ja arendusmudelite väljatöötamise eelduseks. Koolitatud ohutu materjaliringluse eksperdid on pädevad ettevõtetes kemikaaliauditeid tegema, mis aitab panustada ohutu ja kestliku disaini põhimõtte edendamisse mille käigus uuendatakse ja tuuakse turule kemikaale, materjale, tooteid ja tehnoloogiaid, mis on ohutud ja pakuvad oma rakenduste kaudu keskkonna-, ühiskondlikku ja/või majanduslikku väärtust ning võimaldavad kiirendada üleminekut ringmajandusele.

Projekti sekkumisloogika on arusaadav, mõjus – projektis ettenähtud tegevused võimaldavad saavutada projekti eesmärgid ning planeeritud väljundid ja tulemused parimal moel. Nende sidusus eesmärkidega ning mõjus on arusaadavad. Tegevuste ajakava on realistlik, arvestab mh tegevuste omavahelisi seoseid ja ajalist järgnevust.

Üleminek ringmajandusele on konkurentsivõime suurendamise ja üleilmsete suundumuste vältimatu eeltingimus. Kavandatud meetmed on kooskõlas 2020. aasta riigiaruandega suunatud järgmistele teemadele:

- 1) olulised investeerimisvajadused ringmajanduses,
- 2) väike ressursitootlikkus ning
- 3) suur kodumaine materjalitarbimine ja jäätmete püüdsid konkurentsivõimet.

Riiklik energia- ja kliimakava aastani 2030 käsitleb vajadust vältida ja vähendada jäätmeteket ning töötada välja keskkonnahoidliku tehnoloogia investeerimisprogramm. Sekkumiste aluseks on eesmärk minna 2050. aastaks üle ressursitõhusale kliimanetraalsele ringmajandusele (nagu on sätestatud lisas D) ning ELi uus ringmajanduse tegevuskava ja tööstusstrateegia.

Keskonnavaldkonna arengukava ja ringmajanduse valge raamat, mis kirjeldab põhimõtteid ringmajandusele üleminekuks seavad eesmärgi 2030 aastaks „Eestis on toimiv ringse tootmise ja tarbimise süsteem“. Mõlemad dokumendid toovad olulise puudusena välja vähese keskkonna ja ringmajanduse alase teadlikkuse erinevates ühiskonnagruppides. Samale puudusele viitavad ka ringbiomajanduse teekaart ning sotsiaalse innovatsiooni visioonidokument.

Loodava keskkonnavaldkonna arengukava (KEVAD) eelnõu toob välja ohutu materjaliringluse edendamise ja tarneahelas liikuva kemikaaliteabe olulisuse keskkonnakestlikkuse edendamiseks. Rahvatervise arengukava 2020-2030 toob välja vajaduse ohtlike kemikaalide ohutumate alternatiividega asendamise ja parima tehnoloogia kasutamise soodustamise ning tootearendust ja innovatsiooni soodustavate võimaluste analüüsimise.

Rohepöörde tegevuskava, kui ka ringmajanduse valge raamat ning keskkonnavaldkonna arengukava viitavad ekspertide vähesusele ning ekspertide järelkasvu puudumisele. Eesti peab tagama keskkonnavaldkonna oskuste ja teadmiste edasikandumise.

Eesti peab märgatavalt parandama ressursitootlikkust (0,64 €/kg, EL 2,33 €/kg). Ringmajandusele üleminekuks on vaja põhjalikke muudatusi, eelkõige ressursside kasutamise ahela esimestes etappides, et jätkata ressursitõhususe parandamist ja rakendada jäätmekäitluses täielikku ringmajandusele üleminekut. Peamised valdkonnad on ringmajanduspõhised tootmis- ja tarbimismudelid, ökodisaini edendamine ning ettevõtete energia- ja ressursitõhususe suurendamine. Meil on juba eelmise perioodi hindamistulemused, kogemused ja uuringud ressursitõhususe ja jäätmekäitluse meetmetes. Eesmärk on jõuda 2035. aastaks juurdunud ringmajandusel põhineva ettevõtlusmodelini.

Jäätmekäitluse sekkumised põhinevad keskkonnavaldkonna arengukava, riigi jäätmekava ja jäätmete raamdirektiivi eesmärkidel. Jäätmetekke ja pakendamise vähendamine toob kaasa kulude ja keskkonnamõju vähenemise kogu tooteahelas. Mis puudutab olmejäätmete ringlussevõtu sihtarve, siis Eesti on kaugele maha jäänud: 2020. a võeti Eestis ringlusse 29% jäätmetest (eesmärk on 2025. aastaks 55%). Selleks tuleb arendada tõhusat ja tulemuslikku jäätmekäitlust, sh kõrget liigiti kogumise määra ja sobivate ringlussevõtu võimsuste olemasolu.

Projekti kuluefektiivsus

Projektis toetuse kasutamise kuluefektiivselt tagab elluviija, arvestades tehtavate kulude otsesest projekti eesmärkide täitmise panustamise vajalikkust ja mõistlikkust ning seda analüüsib projekti juhtrühmaga enne projekti detailsemate tegevuste lülitamist eelarvesse.

Elluviija suutlikkus projekti ellu viia

Elluviijaks volitatakse kliimaministeeriumi ringmajanduse osakond. Projekti elluviija on võimeline talle pandavaid kohustusi eesmärgipäraselt täitma, kuna tal on kohustus ringmajanduse korraldamisega tegeleda ning seetõttu on elluviija juures kõige eesmärgipärasem tegevusi ellu viia. Selle võimekuse tagab riigieelarveliste vahendite kasutamise võimalus. Projekti sisulist poolt juhib projektijuht, kes korraldab ka projektiga seonduva asjaajamise. Kuna tegu on eraldi projektiga, siis ei ole võimalik seda lisada juurde olemasolevate ametikohtade ülesanne juurde.

Projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega

Käskkirja punktis 2.3 kirjeldatakse Eesti 2035 sihti ja mõõdikuid, millesse käskkirjas toodud tegevused panustavad. Toetatavad tegevused peavad panustama „Eesti 2035“ sihtidesse „Majandus - Eesti majandus on tugev, uuendusmeelne ja vastutustundlik“ ning „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond“.

Käskkiri panustab ka Eesti 2035 tegevuskava tegevustesse:

- võtame kasutusele ringmajanduse põhimõtted AV5, AV6
- esmast tooret vähendavate ja teisese toorme kasutust suurendavate tootmis- ja tarbimismudelite kasutuselevõtt, et luua lisandväärtust kord juba ammutatud ja majanduses olevast toormest
- ohutu materjaliringluse arendamine ehituses (sh ressursitõhususe suurendamine), tootmises ja tarneahelates, et muu hulgas vähendada ohtlike kemikaalide kasutust, asendades need vähem kahjulikumatega
- ringmajanduse ekspertide koolitamine, kes nõustaksid nii ettevõtteid kui ka KOVe

Eesti majandus on vastutustundlik inimeste ja looduse suhtes. Siin on paindlikku, uuendusmeelset ja vastutustundlikku ettevõtlust ning ausat konkurentsi soodustav turvaline majanduskeskkond.

Kohalike ressursside väärimine on kasvanud ja loodusvarade kasutamisel arvestatakse nii elurikkuse säilimise kui ka sotsiaal-majanduslike mõjudega.

Võrdsete võimaluste tagamiseks panustab meede kaudselt eelkõige teavitus- ja kommunikatsiooni tegemisel võttes arvesse erinevate elanike gruppide (nt eakad, erivajadusega inimesed) vajadusi ja tagades kõigile elanikele juurdepääsu edastatavale infole. Kõigis avalikkusele suunatud kommunikatsioonitegevustes tagatakse kooskõla reklaamiseaduse § 3 lõikes 4 sätestatud nõuetega. Panust hinnatakse näitajaga „Hoolivuse ja koostöömeelsuse mõõdik“.

Soolisse võrdõiguslikkuse teemal panustatakse üldise ringmajanduse korraldamise teadlikkuse tõstmisele, sh vastutustundliku ja inimese vajadusi arvestava ettevõtlusele. Kõigis avalikkusele suunatud kommunikatsioonitegevustes tagatakse kooskõla Reklaamiseaduse §3 lõikes 4 sätestatud nõuetega. Panust hinnatakse näitajaga „Soolise võrdõiguslikkuse indeks“.

Ligipääsetavuse tagamiseks järgitakse avaliku ruumi planeerimisel universaalse disaini põhimõtteid. Avaliku ruumi teemalistel koolitustel ja töötubades käsitletakse ligipääsetavuse põhimõtteid. Avalikkusele suunatud kommunikatsioonitegevustes tagatakse ligipääs edastatavale informatsioonile nelja peamise erivajadusega (liikumis-, nägemis-, kuulmis-, ja intellektipuu) inimestele. Toetatavate tegevuste panust jälgitakse näitajaga „Ligipääsetavuse näitaja“.

Regionaalarengut soodustab teadlikkuse tõstmine ja koolitustegevuste planeerimine arvestades piirkondade erinevusi, jälgime, et info liiguks erisusteta iga inimeseni olenemata tema regionaalsest asukohast. Lisaks arvestame regionaalsete eripäradega koolituste ja teavituste läbiviimisel (nt keel, asukoht, tavad). Näiteks, kui protsessi käigus leiame, et rohkem koolitust vajab mingi konkreetne piirkond, siis suuname teavituse sinna piirkonda. Hindame regionaalset tasakaalustatust juhtrühmas jooksvalt vastavalt kampaaniate ja koolituste osalejate profiilist ning arvestatakse, et kõik Eesti piirkonnad on kaasatud, sh ääremaad ja piirialad. Koolitused, projektid ja teavitus toimuvad ka väljaspool Harjumaad. Hinnatakse näitajaga „Väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL 27 keskmisest“. Selle näitaja osas on kõige halvemas seisus Hiiumaa, Põlvamaa, Valgamaa ja Võrumaa, jäädes 32 ja 35 % vahele. Samas kui Harjumaal on see näitaja 121 % ja Tartumaal 80%. Meetmeid rakendades tuleb püüelda selle poole, et regionaalsed erinevused väheneksid.

Regionaalset tasakaalustatust soodustab juhtrühmas aja- ja asjakohaste tegevuste kokkuleppimine jooksvalt, st jälgitakse tegevuste osalust ning suunatakse teavitusi ja koolitusi jooksvalt. Regionaalset tasakaalu suurendavate tegevuste tulemuslikkuse hindamisel analüüsitakse iga-aastaselt tegevuste regionaalset eelarvelist jaotust ja osalejate arvu.

Keskkond ja kliima on olulise tähtsusega, sest toetatavad tegevused panustavad kliimaneutraalne energiatootmine; rahastamisallikate mitmekesistamine, keskkonnahoidu toetavad õigusaktid, jäätmemajandus ning seda mõõdetakse näitajaga: „Ringleva materjali määr“. Info sihi ja näitajate kohta kantakse struktuuritoetuste registrisse (SFOSi).

Toetatav tegevus panustab „Eesti 2035“ sihti „Eestis on kõigi vajadusi arvestav, turvaline ja kvaliteetne elukeskkond“. Tegevus toetab ka Eesti 2035 aluspõhimõtet, mille kohaselt on Eesti aastaks 2050 on Eesti konkurentsivõimeline, teadmispõhise ühiskonna ja majandusega kliimaneutraalne riik, kus on tagatud kvaliteetne ja liigirikas elukeskkond ning valmisolek ja võime kliimamuutuste põhjustatud ebasoodsaid mõjusid vähendada ja positiivseid mõjusid parimal viisil ära kasutada.

Avalikkuse teavitamisel projektis tehtavatest töödest tagatakse ligipääs edastatavale informatsioonile nelja peamise erivajadusega (liikumis-, nägemis-, kuulmis-, ja intellektipuu) inimestele ja elanikele, kellel puudub juurdepääs internetile.

Toetatavad tegevused võivad panustada regionaalse erinevuse ühtlustamiseks elukeskkonnaga rahuloleku vaatest, sest tehtavaid töid on võimalik planeerida üle eesti, panustades regionaalsete piirkondade kasutamisele, nt ürituste korraldamine Ida- Virumaal.

Toetuse eraldamine ei lähe vastuollu ELi põhiõiguste harta nõuetega ja aidatakse kaasa keskkonnahoiu põhimõtete edendamisele ja kommunikatsioonistrateegiates ja planeeringute puhul arvestatakse vastava sihtgrupiga.

Käskkirja lisa punktiga 3 sätestatakse toetatavad tegevused.

Toetatav tegevus on ettevõtete ja vabakonna, riigiasutuste, kohalike omavalitsuste ja füüsiliste isikute ringmajanduse alase teadlikkuse tõstmine.

Tegevuste käigus jagatakse infot ringmajanduse kõigist etappidest (sh materjali hankimine, tootmine, tarbimine, käitlemine) ja osadest (ringmajanduslikud tootmis- ja tarbimismudelid, korduskasutus, parandamine, erinevad keskkonnatehnoloogiad ja tehnoloogilised lahendused, ohutu materjaliringlus ja jäätmevaldkond) – konverentside, seminaride ja infopäevade korraldamise ning personaalsete kohtumiste ja õppevideote kaudu. Toetatava tegevuse käigus luuakse infomaterjale (videod, veebilehed, artiklid ja muud ajakohased infojagamise väljundid ning viiakse läbi uuringuid ja analüüse, mille tulemusi teadlikkuse tõstmiseks jagatakse) Tegevused võimaldavad tõsta ettevõtete, kohalike omavalitsuste ja füüsiliste isikute teadlikkust ringmajanduse alal.

Toetatav tegevus hõlmab ka koolituskavade loomist ringmajanduse ekspertide koolitamiseks. Luuakse koolituskavad ekspertidele ning viiakse läbi (täiend)koolitusi ekspertidele ja ettevõtetele. Koostatavad koolituskavad sisaldavad insenertehnilisi, ressursitõhususe, keskkonnatehnoloogiate, ohutut materjaliringluse ja üldisi teemasid (nt finantsarvestus, rahastamine, uued tehnoloogiad, auditite koostamine). Lisaks koostatatakse koolituste korraldamiseks vajalikud materjalid (nt juhendid nii kemikaaliauditite kui ka investeeringu järgse seire läbiviimiseks), mida samuti teadlikkuse tõstmiseks jagatakse. Töötatakse välja nõuded koolitatavate ekspertide pädevusele.

Toetatavate tegevuste hulka kuulub ka uudsete lahenduste piloteerimine ringmajanduse edendamiseks nii tarbimise kui tootmise suunal. Tegevuste käigus rakendatakse uudseid lahendusi riigi- või omavalitsusteüleste ringmajanduse alaste tegevuste edendamiseks. Toetust tegevuste elluviimiseks edasi ei anta ning elluviija teeb ning juhib piloteerimisi ise.

Tegevuse ulatus on üleriigiline, tegevuse elluviimisel arvestatakse piirkondlikke eripärasid. Projektijuhi ametikoha loomine projektitegevuste juhtimiseks ja elluviimiseks ning statistika ja aruandluse koostamiseks (2023.a -2029.a kuni 1,0 ametikohta), hinnanguliselt palga kogukulu 7 korda ca 40 500 eurot.

Toetatavad tegevused on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 24. juuni 2021 määruse (EL) 2021/1060 artiklis 9 toodud põhimõtetega.

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. novembri 2019. aasta määruses (EL) 2019/2088, mis käsitleb jätkusuutlikkust käsitleva teabe avalikustamist finantsteenuste sektoris (ELT L 317, 9.12.2019, lk 1), on sätestatud jätkusuutliku investeerimise põhimõte. Selle kohaselt on investering jätkusuutlik vaid juhul, kui see „ei kahjusta oluliselt“ (ingl k *do no significant harm* ehk DNSH) ühtegi kõnealuses määruses sätestatud keskkonna- või sotsiaalset eesmärki. Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava DNSH analüüsi tegi Rahandusministeeriumi tellimisel Hendrikson & Ko. Analüüs tõi välja, et rakenduskavas planeeritud meetmed on kooskõlas DNSH printsiibiga. Põhimõtet „ei kahjusta oluliselt“ tuleb tõlgendada taksonoomiamääruse (2020/852) artikli 17 tähenduses. Selles artiklis on määratletud, mida tähendab „oluline kahju“ taksonoomiamäärusega hõlmatud kuue keskkonnaeesmärgi saavutamisele.

1. Tegevus kahjustab oluliselt kliimamuutuste leevendamist, kui see põhjustab olulist kasvuhoonegaaside heidet.
Ei kahjusta. Meede ei tekita eeldatavalt kahju hinnatavale eesmärgile. Tegemist on keskkonnaeesmärkide saavutamiseks antava toetusega.
2. Tegevus kahjustab oluliselt kliimamuutustega kohanemist, kui see põhjustab praeguse kliima ja eeldatava tulevase kliima kahjuliku mõju suurenemist tegevusele endale või inimestele, loodusele või varadele.
Kavandatav tegevus ei kahjusta kliimamuutustega kohanemist. Meede panustab otseselt kliimamuutustega kohanemisse. Tegemist on keskkonnaeesmärkide saavutamiseks antava toetusega.

3. Tegevus kahjustab oluliselt vee- ja mereressursside kestlikku kasutamist ja kaitset, kui see kahjustab veekogude, sealhulgas pinna- ja põhjavee head seisundit või head ökoloogilist potentsiaali, või mereala head keskkonnaseisundit.
Ei kahjusta. Tegemist on keskkonnanäesmärkide saavutamiseks antava toetusega.
4. Tegevus kahjustab oluliselt ringmajandust (sh jäätmetekke vältimist ja jäätmete ringlussevõttu), kui see põhjustab olulist ebatõhusust materjalide kasutamisel või loodusvarade otsesel või kaudsel kasutamisel, või suurendab oluliselt jäätmete teket, põletamist või kõrvaldamist, või kui jäätmete pikaajaline kõrvaldamine võib oluliselt ja pikaajaliselt kahjustada keskkonda.
Ei kahjusta. Meede on otseselt seotud ringmajandusega. Tegemist on keskkonnanäesmärkide saavutamiseks antava toetusega.
5. Tegevus kahjustab oluliselt saastuse vältimist ja tõrjet, kui see suurendab märkimisväärselt saasteainete heidet õhku, vette või pinnasesse.
Ei kahjusta. Tegemist on keskkonnanäesmärkide saavutamiseks antava toetusega.
6. Tegevus kahjustab oluliselt elurikkuse ja ökosüsteemide kaitset ja taastamist, kui see kahjustab märkimisväärselt ökosüsteemide head seisundit ja vastupidavust või kahjustab elupaikade ja liikide, sealhulgas liidu tähtsusega liikide kaitsestaatust.
Ei kahjusta. Tegemist on keskkonnanäesmärkide saavutamiseks antava toetusega.

Eespool toodud analüüsi tulemusena kinnitatakse, et toetatavad tegevused on kooskõlas „ei kahjusta oluliselt“ põhimõtetega. Keskkonnaministeerium teostas analüüsi ise ning võttis aluseks ka Perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava DNSH analüüsi.

Käskkirja punktis 3 elluviimisel välistatakse tegevused lähtuvalt Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi (EL) 2021/1058 määruse artiklist 7.

Käskkirja lisa 1 punktiga 4 sätestatakse toetatavate tegevuste elluviimisega saavutatav tulemus. Meetme tegevuste elluviimise käigus on tulemuseks ringmajanduse alase teadlikkuse tõstmine ja vajalike koolituste läbiviimine. Näitajate kogumise täpsem kirjeldus ja nõuded on esitatud perioodi 2021–2027 näitajate metoodikas.

Projektile kehtestatakse vajaduse korral spetsiifilised näitajad projekti juhtrühmas. Juhul, kui lisatakse näitaja „Ringmajanduses toetatavad ettevõtjad“ arvestatakse näitajasse kõiki ettevõtjaid, kes saavad rahalist toetust PO2 erieesmärk (6) tasandil. Ettevõtjad registreeritakse projektide tasandil ja sisestatakse SFOSi. Ettevõtte on defineeritud kui kasumile suunatud organisatsioon, mis valmistab tooteid või pakub teenuseid, et rahuldada turu vajadusi, eesmärgiga teenida kasumit. Näitajasse loetakse seetõttu vaid ettevõtjaid Äriseadustiku tähenduses (s.o füüsilisest isikust ettevõtja, osuühing, aktsiaselts, täisühing, usaldusühing, tulundusühistu).

Andmekorje peaks toimuma läbi Sündmuste Infosüsteem ehk SIS, mis on SFOS andmekorje moodul eelkõige füüsiliste ja juriidiliste isikute kohta andmete kogumiseks. Võimaldab teha hiljem unikaalsuse analüüsi erinevatel SFOS tasanditel, s.h erieesmärgi tasandil, mis on vajalik EK seiresse andmete esitamiseks.

Käskkirja lisa punktiga 5 sätestatakse projekti elluviimise korraldajad. Rakendusasutus on Kliimaministeeriumi finantsosakond, ja rakendusüksus on Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus. Tegevuste elluviijaks on Kliimaministeerium.

Käskkirja lisa 1 punktiga 6 sätestatakse projekti juhtrühma töö korraldamise detailid.

Projekti elluviija esitab juhtrühmale ettepaneku, millised objektid ja millises mahus oleksid projekti raames teostatavad. Projekti juhtrühmas fikseeritakse toetuse andmise tingimused lõppsaajale. Juhtrühm otsustab konsensuslikult, millised tegevused, arvestades kuluefektiivsust ja abikõlblike kulude võimalikkust ning projekti eesmärgi, projektis ära tehakse. Kui juhtrühm ei jõua konsensusele, langetab otsuse Kliimaministeeriumi juhtkond. Käskkirjaga kehtestatud eelarve piires võib juhtrühm eelarve jagunemist projektis seatud eesmärgi saavutamiseks muuta.

Käskkirja lisa 1 punktiga 7 sätestatakse abikõlblikkuse periood. Tegevuste abikõlblikkuse periood algab 1. jaanuaril 2023 ning lõppeb hiljemalt 2029. aasta 31. detsembril.

Käskkirja lisa 1 punktiga 8 sätestatakse tegevuste eelarve ja ajakava. Aastate 2023–2029 tegevuskava ja eelarve on toodud käskkirja lisa 2. Tegevuste maksumuse hindamisel on arvestatud rakenduskavas toodud ja meetme nimekirja planeeritud sihtasemete täitmiseks võimalikku eelarvet. Kuna praegu tuleb toime tulla mitme kriisiga, mis võivad põhjustada kas hinnatõusu või teenuste keerukat hankimist, siis selguvad lõplikud kulud tegevuste elluviimisel ja teenuste hankimisel. Projekti tegevuste elluviimisel ja nende tulemustel on positiivne mõju inimelude ohutuse tagamisele ja varaliste kahjude ennetamisele.

Projekti tegevuste iga-aastase detailse eelarve lisa 2 toodud eelarve piires ning iga-aastase detailse tegevuskava kinnitab projekti juhtrühm eelneva aasta 15. detsembriks. Käskkirja kehtestamisel 90 kalendripäeva jooksul.

Projekti detailne aastaelarve ja tegevuskava kirjeldavad projekti tegevuste lõikes konkreetseks aastaks planeeritud toiminguid ning eelarvet riigihangete detailsuses ning kuu täpsusega.

Käskkirja lisa 1 punktiga 9 sätestatakse kulude abikõlblikkus.

Abikõlblikud on projekti kulud, mis tehakse toetatavate tegevuste elluviimisel ja meetme ning projekti eesmärkide saavutamiseks.

Projekti toetatavate tegevuste elluviimisega seotud teavitustegevused on abikõlblikud. Riigihangete seaduse alusel ostetavate teenuste, asjade ja tööde eest tasutakse kuludokumentide alusel. Abikõlblikud on otsesed personalikulud ja kaudsed kulud (15% arvestatuna otsestest abikõlblikest personalikuludest) ning projekti ülejäänud abikõlblikud kulud.

Kaudsed kulud on projekti administreerimisega seotud töötajate (nt raamatupidaja) kulud, sh personalikulud ja projekti üldkulud. Projektiga seotud transpordikulud teeb toetuse saaja vastavalt asutusesisestele reeglitele projektiga seotud tööülesannete täitmiseks ja on abikõlblikud. Kaudseid kulusid tegelike kuludega (kuludokumentidega) ei tõendata, nt raamatupidaja ei pea täitma tööajatabelit. Ühtse määrana saadud toetuse kasutamist ei kontrollita ega auditeerita, toetuse saaja ei pea kulusid projekti raamatupidamisarvestuses eristama ega dokumente säilitama.

Käskkirja lisa 1 punktiga 10 sätestatakse toetuse maksmise tingimused ja kord.

Maksetaotluseks nimetatakse käskkirjas e-toetuses kulusid tõendavate dokumentide esitamist.

Käskkirja lisa 1 punktis 11 tuuakse välja toetuse saaja olulisemad kohustused, kuna toetatava tegevuste elluviijale kohalduvad toetuse saaja kohustused.

Teavitamisel ja koolitustel tuleb tagada, et korrastatud taristule, mille eluiga on vähemalt viis aastat, planeeritakse ja juhendatakse nende kliimakindluse tagamist. Kliimakindlus tagatakse üldiselt juba projekteerimise käigus ning üldjuhul projekteerija arvestab ka tuleviku kliimatrendidega ehitusprojekti koostamisel. Kliimakindluse tagamine on protsess, mille eesmärk on vältida taristu vastuvõtlikkust võimalikele pikaajalistele kliimamõjudele, tagades samas, et järgitakse energiatõhususe esikohale seadmise põhimõtet ja et projektist tulenevate kasvuhoonegaaside heitkoguste tase on kooskõlas 2050. aastaks saavutatava kliimanetraalsuse eesmärgiga.

Elluviija peab esitama rakendusüksusele info planeeritud ja elluviidud riigihangete ning maksete kohta. Elluviija peab tagama üldjuhul projekti väljundite ja tulemuse säilimise ning sihipärase kasutamise pärast projekti lõppmakse tegemist viie aasta jooksul.

Olenevalt projekti raames tehtud tegevuse eesmärgist, mis tuuakse detailsemalt välja projekti lõpparuandes, tuleb kestvuse nõude puhul hinnata iga tehtud tegevuse ja soetatud objekti kasutamise eesmärki ja vajadust.

Käskkirja lisa 1 punktiga 12 sätestatakse riigihangete läbiviimisel rakendusüksuse kaasamise võimalused ja kohustused.

Käskkirja lisa 1 punktiga 13 sätestatakse tegevuste elluviimise seire korraldus. Korra sätestamise eesmärk on anda tegevuse elluviijale ülevaade, millist informatsiooni ta projekti elluviimisel peab koguma ning esitama. Käskkirjaga sätestatakse tegevuse elluviijale kohustus esitada projekti vahearuanded ning lõpparuanne, fikseerides aruandlusperioodi, ning aruannetes sisalduv miinimuminformatsioon. Aruannete eesmärk on regulaarselt seirata projekti edenemist, eesmärkide poole liikumist ning tulemuste saavutamist, samuti avastada võimalikke probleeme elluviimisel. Projektide vahe- ja lõpparuanded on sisendiks ka rakenduskava seireandmete esitamisel Euroopa Komisjonile ning ülevaadete esitamisel kogu rakenduskava tulemuste saavutamisest.

Käskkirja lisa 1 punktiga 14 sätestatakse finantskorrektsiooni tegemise alused ja kord.

Käskkirja lisa 1 punktiga 15 sätestatakse vaide menetlemise kord.

Käskkirja lisa 1 punktiga 16 sätestatakse vähese tähtsusega abi kohaldamine.

Käskkirja punktiga 2 kinnitatakse toetuse andmine ringmajanduse alase teavituste ja koolituste läbiviimiseks ning lahenduste rakendamiseks 2023–2029 tegevuskava ja eelarve (lisa 2).

Käskkirja lisaga 2 tuuakse välja projekti planeeritud eelarve rahastajate kaupa koos tegevuste ja näitaja kajastamisega. Riiklik kaasfinantseering eraldatakse ja makstakse välja koos ELi toetusega.

Tegevust toetatakse meetmest „Ringmajanduse korraldamine“.

Meede	Rakenduskavaga kooskõlas olevad sekkumised	EL toetuse eelarve	Riiklik kaasfinantseering	Omafinantseering	Kogumaksumus
Ringmajanduse korraldamine	Ringmajanduspõhiste tootmis- ja tarbimismudelite kasutuselevõtu, sh tööstussümbioosi ja toorme hankimisega seotud kahjude vähendamise toetamine ning vastavate erialaekspertide koolitus; Tööstuse ja teenindussektori, sh VKE-de energia- ja ressursitõhususe tõstmine ja auditite toetamine; Jäätmetekke ja pakendamise vältimine ja vähendamine, toodete korduskasutuse edendamine; Jäätmete liigiti kogumise infrastruktuuri toetamine; Ringlussevõtu võimekuse tõstmine ja ohutu materjaliringluse tagamine	111 028 963,0	2 122 758	118 500 000	231 651 721

Rahastatud tegevuste detailne jagunemine on lisatud allpool tabelina.

Rakenduskavaga kooskõlas olev sekkumine nr 21.2.4.11 (ringmajanduspõhiste tootmis- ja tarbimismudelite kasutuselevõtu, sh tööstussümbioosi ja toorme hankimisega seotud kahjude vähendamise toetamine ning vastavate erialaekspertide koolitus)	EL toetuse eelarve	Riiklik kaasfinantseering	Omafinantseering	Kogumaksumus
a) TAT käskkiri teavitus/koolitus	850 000	150 000	0	1 000 000
b) TAT käskkiri pärandmõjud (toorme allikate taastamine)	650 000	114 706	0	764 706
c) TAT määrus avatud taotlemine	3 659 444		5 340 556	9 000 000
Kogu sekkumise summa:	5 159 444	264 706	5 340 556	10 764 706

Prognoositav eelarve kõikide ringmajanduse korraldamise sekkumiste lõikes:

Rakenduskavaga kooskõlas olevad sekkumised	EL toetuse eelarve	EL toetuse osakaal	Riiklik kaasfinantseering	Omafinantseering	Kogumaksumus
Ringmajanduspõhiste tootmis- ja tarbimismudelite kasutuselevõtu, sh tööstussümbioosi ja toorme hankimisega seotud kahjude vähendamise toetamine ning vastavate erialaekspertide koolitus:	5 159 444	47,93	264 706	5 340 556	10 764 706
a) TAT käskkiri teavitus/koolitus	850 000	85%	150 000	0	1 000 000
b) TAT käskkiri pärandmõjud (toorme allikate taastamine)	650 000	85%	114 706	0	764 706
c) TAT määrus avatud taotlemine	3 659 444	40, 66%		5 340 556	9 000 000
Tööstuse ja teenindussektori, sh VKE-de energia- ja ressursitõhususe tõstmine ja auditite toetamine:	49 606 788	47,93	0	53 893 212	103 500 000
a) TAT määrus - audit (ressursi- ja kemikaaliaudit)	479 293	47,93	0	520 707	1 000 000
b) TAT määrus - investering	49 127 495	47,93	0	53 372 505	102 500 000
Jäätmetekke ja pakendamise vältimine ja vähendamine, toodete korduskasutuse edendamine (määrus)	9 585 852	47,93	0	10 414 147	20 000 000
Jäätmete liigiti kogumise infrastruktuuri toetamine	24 685 805	47,93	975 699	25 843 158	51 504 662
a) TAT käskkiri	740 769	47,93	804 778	0	1 545 547
b) TAT avatud taotlemine	23 945 036	47,93	170 921	25 843 158	49 959 115
Ringlussevõtu võimekuse tõstmine ja ohutu materjaliringluse tagamine	21 991 074	47,93	882 353	23 008 926	45 882 353
a) TAT käskkiri (riigi poolt ettevalmistavad tegevused)	5 000 000	85%	882 353	0	5 882 353
b) TAT avatud taotlemine	16 991 074	40, 66%	0	23 008 926	40 000 000

Reaalselt toetuse kasutamise soov on koondina erinev planeeritust. Kui kasutatakse väiksema toetuse protsendiga eelarvet, siis suurendatakse teises sekkumises toetuse osakaalu (kogusumma on sekkumistes paigas).

Käskkirja punktiga 3 kehtestatakse toetatavate tegevuste elluviija.

Kliimaministerium on ise tegevuste elluviijaks perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seaduse § 10 lõike 4 kohaselt. Rakendusametuse rolli täidab ministeriumi finantsosakond.

Käskkirja punktiga 4 kehtestatakse käskkirja jõustumise tingimus.

3. Käskkirja vastavus Euroopa Liidu (EL) õigusele

Käskkirja eelnõu aluseks on perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seadus ja selle alusel antud õigusaktid, mis omakorda on kooskõlas vastava ELi õigusega.

Käskkirja eelnõu on muuhulgas kooskõlas järgmiste ELi määrustega:

- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1060, 24. juuni 2021, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ühissätete määrus);
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2021/1058, 24. juuni 2021, mis käsitleb Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi.

Euroopa Liidu määrused on Eestile otsekohalduvad, mistõttu eelnõus nimetatud ülesannete täitjal tuleb juhendada neist otse, arvestades eelnõus ja selle alusel antavates Vabariigi Valitsuse määrustes sätestatud. Eelnõus on ühissätete määruse sättele viidatud, kui ülesande sisu on ühissätete määrusega reguleeritud, mis teeb hõlpsamaks asjakohase regulatsiooni leidmise.

4. Käskkirja mõju

Käskkirjaga reguleeritava meetme tulemused aitavad tõsta ringmajanduse alaseid teadmisi ja teadlikkust, ringmajanduse valdkonna ekspertide pädevust ja ringmajanduse lahenduste kasutamist. Käskkirja koostamise hetkel teadaoleva informatsiooni põhjal hindame, et meetme eelarve vahenditega saavutatakse mõõdikutele seatud sihttasemed. Toetus on ühekordne tõuge tulenevate nõuete täitmiseks ning seega ei mõjuta otseselt valitsussektori eelarvepositsiooni.

5. Eelnõu kooskõlastamine

Käskkirja eelnõu kooskõlastati eelnõude infosüsteemi EIS kaudu Rahandusministeriumi, Sotsiaalministeriumi, Riigikantseleiga, Euroopa Komisjoniga ja perioodi 2021–2027 Euroopa Liidu ühtekuuluvus- ja siseturvalisuspoliitika fondide rakendamise seirekomisjoniga ning Riigi Tugiteenuste Keskusega ning Eesti Linnade ja Valdade Liiduga. Saadeti arvamuse avaldamiseks keskkonnavaldkonna arengukava (KEVAD) juhtkomisjonile.

Kooskõlastustabel

I	Riigi Tugiteenuste Keskuse seisukoht:	Kliimaministeriumi tegevus:
	Palun täiendada käskkirja punktis 3 toodud tegevusi selliselt, et oleks välja toodud ka viide välistavatele tegevustele lähtuvalt Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi (EL) 2021/1058 määruse artiklist 7. Vajadusel võib lisada selle ka seletuskirja.	Lisatud käskkirja punkti 3 seletuskirja lõppu: Käskkirja punktis 3 elluviimisel välistatakse tegevused lähtuvalt Euroopa Regionaalarengu Fondi ja Ühtekuuluvusfondi (EL) 2021/1058 määruse artiklist 7.
	Palun täpsustada, kuidas on planeeritud tegevuse 3.3 rakendamine. Mitte-ametlikul kooskõlastusringil käinud eelnõuga	Elluviija teeb projektid ise ning toetust edasi ei anna. Seletuskirjas täiendatud piloteerimise osa.

<p>võrreldes on nimetatud punkti oluliselt täiendatud, kuid seletuskiri täpsemaid selgitusi ei anna. Juhime tähelepanu sellele, et elluviija poolt projektide valimine ja seeläbi toetuse edasi andmine lubatud ei ole. Rahastamiseks sobilike projektide valimine on CPR artikkel 72 lg 1(a) kohaselt korraldusasutuse ülesanne, mida võib CPR art 71 lõike 3 kohaselt vahendusasutustele delegeerida. ÜSS § 7 lg 1 ja § 8 tulenevalt on otsustatud, et siseriiklikult täidavad vahendusasutustena korraldusasutuse ülesandeid, sh projektide valimisega seonduvaid, rakendusasutused ja -üksused. Euroopa Komisjon on liikmesriikide tähelepanu juhtinud sellele, et lubatud ei ole olukorrad, kus toetuse saajatele on antud CPRiga korraldusasutustele määratud ülesandeid. Toetuse saaja võib toetust edasi anda Interregi programmi väikeprojektide fondi rakendamisel või olukordades, kus lõppsaajate ring on eelnevalt korraldusasutuse või vahendusasutuse poolt selgelt määratletud ning toetuse saajal puudub lõppsaajate valikul igasugune kaalutusõigus. Seega palume enne käskkirja kinnitamist eeltoodu osas täiendavat selgitust ja käskkirja lisa 1 ja seletuskirja täiendamist.</p>	
<p>Käskkirja punktis 11.2 on elluviija kohustuseks kliimakindluse tagamine taristuinvesteeringutel. Palun üle vaadata kas see on asjakohane. Seletuskirjas on lisatud, et teavitamisel ja koolitustel tuleb tagada, et korrastatud taristule, mille eluiga on vähemalt viis aastat, planeeritakse ja juhendatakse nende kliimakindluse tagamist. Koolitustel taristu kliimakindluse nõuete tutvustamine ei ole selline taristuprojekt, millel oleks vaja kliimakindlust tagada. Praegu ei selgu kuidas seda nõuet praktikas peaks täitma, st seletuskirjast on puudu info millised toetatavad tegevused on selle meetme puhul võimalikeks taristuprojektideks. Praeguses sõnastuses on elluviija ehk Kliimaministeerium kavandanud ise näiteks kliimakindluse hindamist läbi viia kui toetust kasutatakse piloteerimiseks.</p>	<p>Elluviija teeb projektid ise ning toetust edasi ei anna, ning kui projekti juhtrühmas otsustatakse piloteerida taristu objekte, siis tagatakse kliimakindlusega arvestamine. Seletuskirjas täiendatud piloteerimise osa.</p>

<p>Samas on sihtrühmaks kas ettevõtted või KOV, kellel peaks endil vastav kohustus lasuma. Seletuskirjas on samuti toodud, et kliimakindlus tagatakse üldiselt juba projekteerimise käigus ning üldjuhul projekteerija arvestab ka tuleviku kliimatrendidega ehitusprojekti koostamisel. Sellest järeldades ei ole ilmselt elluvijale pandud kohustus selles sõnastuses õige.</p>		
<p>Palun täiendada seletuskirja kuluefektiivuse kriteeriumi põhjendust. CPR art 73 lg 2 (c) kohaselt tuleb kuluefektiivsust ehk seda, kas projektid esindavad toetuse summa, elluviidud tegevuste ja eesmärkide saavutamise vahelist parimat suhet, juba projektide valimisel, kuid hetkel seletuskirjas põhjendatakse ainult seda, mida projekti kinnitamise järel tehakse.</p>	<p>Toetust kasutatakse kuluefektiivselt. Projektis toetuse kasutamise kuluefektiivselt tagab elluvija, arvestades tehtavate kulude otsesest projekti eesmärkide täitmise panustamise vajalikkust ja mõistlikkust ning seda analüüsib projekti juhtrühmaga enne projekti detailsemate tegevuste lülitamist eelarvesse.</p> <p>Selgitatud – kulused hinnatakse enne ning projekte ei valita vaid lepitakse kokku juhtrühmas.</p>	
<p>II</p>	<p>Regionaal- põllumajandusministeeriumi seisukoht: ja</p>	<p>Kliimaministeeriumi tegevus:</p>
<p>Meetmete nimekirjas on meetmele märgitud puutumus regionaalse arenguga. Puutumust omavate meetmete puhul tuleb võimalikku mõju regionaalsele arengule täpsemalt analüüsida. Meetme regionaalarengu näitaja „Väljaspool Harjumaad loodud SKP elaniku kohta EL 27 keskmisest“ osas tuleb seletuskirjas välja tuua, millised on erinevused SKP osas maakonniti või regiooniti. Kuna eesmärk on panustada „Eesti 2035“ näitaja sihttaseme suunas liikumisse regionaalset tasakaalustatust toetaval moel, siis on näitaja regionaalne analüüs vajalik selleks, et näha, millistes piirkondades on vajalik rohkem panustada. Kuna ringmajandus on spetsiifiline valdkond, siis oleks hea seletuskirjas ära tuua ka spetsiifilised ringmajanduse näitajad (näiteks statistika, kui palju mingites piirkondades on ettevõtteid, kes ringmajanduse põhimõtteid kasutavad vms). Meetmespetsiifiliste näitajate regionaalne analüüs annab kätte</p>	<p>Kuna me alles asume ringmajanduse alast teadlikkust kasvatama, siis teavituse ja koolituse planeerimisel arvestame, et info liiguks erisusteta iga inimeseni olenemata tema regionaalsest asukohast.</p> <p>Arvestame regionaalsete eripäradega koolituste ja teavituste läbiviimisel (nt keel, asukoht, tavad). Näiteks, kui protsessi käigus leiame, et rohkem koolitust vajab mingi konkreetne piirkond, siis suuname teavituse sinna piirkonda.</p> <p>Statistika ringmajanduse ettevõtete kohta saame projekti käigus ning vastav info lisatakse juhtrühma protokollile juurde.</p> <p>Arvestatud ning seletuskirja punkti „Projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega“ on täiendatud.</p>	

võtme, kuidas konkreetse meetme raames täpsemalt annaks toimetada	
Juhul kui varem on rakendatud sarnaseid toetusmeetmeid, tuleks seletuskirjas välja tuua nende mõju regionaalsele tasakaalustatusele.	Ressursitõhususe ekspertide koolitamine oli projektis nr 2014-2020.4.03.003.01.15-0002, Energia- ja ressursijuhtimise alase teadlikkuse tõstmise mingil määral sarnane tegevus, küllaga ei saanud arvestada regionaalset tasakaalustatut, koolitamisel arvestame ennekõike ekspertide mahtu, mitte nende asukohta. Oluline oli ja on ressursitõhususe tõstmiseks omada eksperte piisavalt palju, ning sama kehtib ka siin.
Seletuskirjas on kirjas, et tegevuse ulatus on üleriigiline ja tegevuse elluviimisel arvestatakse piirkondlikke eripärasid. Seletuskirjas tuleb elluviijale anda selged juhised, kuidas elluviija peab piirkondlikke eripärasid arvestama ja millised sekkumised regionaalse tasakaalustatuse suurendamiseks kavandama.	Kuna me alles asume ringmajanduse alast teadlikkust kasvatama, siis teavituse ja koolituse planeerimisel arvestame, et info liiguks erisusteta iga inimeseni olenemata tema regionaalsest asukohast. Arvestame regionaalsete eripäradega koolituste ja teavituste läbiviimisel (nt keel, asukoht, tavad). Näiteks, kui protsessi käigus leiame, et rohkem koolitust vajab mingi konkreetne piirkond, siis suuname teavituse sinna piirkonda. Statistika ringmajanduse ettevõtete kohta saame projekti käigus ning vastav info lisatakse juhtrühma protokollile juurde. <i>Arvestatud ning seletuskirja punkti „Projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega“ on täiendatud.</i>
Lõpuks tuleks seletuskirjas välja tuua, mille alusel regionaalset tasakaalustatust suurendava sekkumise tõhusust plaanitakse hinnata (näiteks soovitatav saavutatav piirkondlik toetuse, väljundite või tulemuste jaotus, mille alusel saab meetme väljatöötaja meetme edasisel elluviimisel hinnata regionaalset tasakaalu suurendavate sekkumiste sobivust ja piisavust). Abiks on juhend tasakaalustatuma regionaalse arengu sihiga arvestamiseks: Regionaalpoliitika kujundamine.	Hindame regionaalset tasakaalustatust Juhtrühmas jooksvalt vastavalt kampaaniate ja koolituste osalejate profiilist ning arvestatakse, et kõik Eesti piirkonnad on kaasatud, sh ääremaad ja piirialad. Nt koolitused, projektid ja teavitused toimuvad ka väljaspool Harjumaad. Regionaalset tasakaalu suurendavate tegevuste tulemuslikkuse hindamisel analüüsitakse iga-aastaselt tegevuste regionaalset eelarvelist jaotust ja osalejate arvu. <i>Arvestatud ning seletuskirja punkti „Projekti kooskõla Eesti pikaajalise arengustrateegia aluspõhimõtete ja sihtidega“ on täiendatud.</i>
III	Rahandusministeeriumi seisukoht:
Lisa 1 punkt 1.4. Toetatavate tegevuste valikul lähtutakse ühtekuuluvuspoliitika rakenduskava seirekomisjonis kinnitatud üldistest valikukriteeriumidest ja -metoodikast. Palume kasutada korrektset nimetust vastavalt seirekomisjonis	Arvestatud ja tekstis muudetud.

kinnitatule: läbivatest valikukriteeriumidest ja -metoodikast.	
Riskihindamise kontroll-lehel on veel KEM. Palume parandada.	Arvestatud ja tekstis muudetud.
Lisa 2. Toetuse andmine ringmajanduse alaste teavituste ja koolituste läbiviimiseks ning lahenduste rakendamiseks 2023–2029 tegevuskava ja eelarve. Nimetatud on vaid üks tegevus ja selle eelarve: Ringmajanduse alase teavituste ja koolituste läbiviimine ning lahenduste rakendamine. See on aga kogu TATi nimi, seega tegu ei ole tegevuste eelarve ega ajakava või tegevuskavaga, nagu erinevates kohtades viidatud, vaid pigem kogu TATi tervikeelarvega.	Toetatavate tegevuste eelarve on kavandatud käskkirja tasemel, et vähendada bürokraatiat ning anda võimalus asjakohaste detailsete tegevuste kehtestamiseks.
Seletuskirja punktis 1 on e-posti aadressid veel envir.ee lõpuga, palume parandada.	Arvestatud ja tekstis muudetud.
Seletuskirja punktis 2 on lause „Eelnõu koosneb neljast punktist, millega reguleeritakse toetuse andmist energia- ja ressursijuhtimise alast teadlikkuse tõstmiseks“. Palume parandada vastavalt TATi tegelikule sisule.	Arvestatud ja tekstis muudetud.
Piisab ühest korrast „Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava perioodiks 2021–2027“ (edaspidi rakenduskava), hetkel on mitu korda.	Punktis 1.4 jäetud ainult rakenduskava. Rohkem kattuvusi käskkirjas ei tuvastatud.
Seletuskirjas on kirjas: „Projekti elluviija on võimeline talle pandavaid kohustusi eesmärgipäraselt täitma, kuna tal on kohustus ringmajanduse korraldamisega tegeleda. Selle võimekuse tagab riigieelarveliste vahendite kasutamise võimalus. Projekti sisulist poolt juhib projektijuht, kes korraldab ka projektiga seonduva asjaajamise.“ Samas on hiljem kirjas, et: „Tegevuse ulatus on üleriigiline, tegevuse elluviimisel arvestatakse piirkondlikke eripärasid. Projektijuhi ametikoha loomine (2023.a -2029.a kuni 1,0 ametikohta), hinnanguliselt palga kogukulu 7 korda 40 500 eurot.“ Palume selgitada uue ametikoha loomise vajadust.	Elluviija võimekuse juures põhjendame seda, miks just Klim peaks see asutus olema. Kuna KLIMil on selle valdkonna korraldamise kohustus, siis see tähendab, et KLIMi juures on ka kõige parem võimekus see projekt ellu viia. Kuna tegu on eraldi projektiga, siis ei ole võimalik seda lisada olemasolevate ametikohtade ülesanne juurde. Projektijuhi tööülesannete hulka jääb ka projekti statistika tegemine nt regionaalse panustamise osas, jne. Arvestatud ning selgitatud ja seletuskirjas täiendatud.
Toetuse andmise tingimustes on viidatud, et spetsiifilised näitajad seadistakse projekti juhtrühmas. Kui sellised näitajad	Spetsiifilised näitajad kehtestatakse projekti juhtrühmas, et tagada asja- ja ajakohaseim tulemus.

<p>sekkumisele tekivad, soovitame neid kajastada ka toetuse andmise tingimustes koos (lüh)metoodikaga nagu muude näitajate puhul.</p>	
<p>Kuna seletuskirjas (sissejuhatuses) on kirjas, et riigiabi reeglite kohase vastavusanalüüsi ja ekspertiisi tegi KIK, siis oleks ikkagi õige analüüs kooskõlastatava materjali juurde lisada. Teine võimalus oleks põhilisem osa KIKi analüüsist kopeerida seletuskirja.</p>	 <p>Riigiabi analüüs - ringmajanduse alase</p>
<p>Meetme rakendamise ja käskkirja jõustumise eelduseks on erieesmärgile „ring- ja ressursitõhusale majandusele ülemineku edendamine“ kohalduva eeltingimuse 2.6 „ajakohastatud kava jäätmekäitluse kohta“ täitmine. Vastavalt Euroopa Komisjoni 4. oktoobri 2022. a rakendusotsusele on eeltingimus 2.6 täitmata. Eeltingimuse saab lugeda täidetuks „Jäätmekava 2022-2028“ jõustamisega. Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1060 artiklile 15 (3) teavitab liikmesriik Euroopa Komisjoni niipea, kui loeb eeltingimuse täidetuks ja esitab selle täitmise põhjenduse. Nimetatud artikli kohase menetluse alustamiseks ja Euroopa Komisjoni hinnangu saamiseks (eeltingimuse täidetuks lugemise osas), palume esitada „Jäätmekava 2022-2028“ Rahandusministeeriumile kinnitamise järgselt esimesel võimalusel.</p>	<p>Käskkiri jõustub, kui jäätmekava saab kehtestatud ja selle on kinnitanud EK. Saadame Jäätmekava esimesel võimalusel.</p>
<p>Palume täiendada eelnõu Lisa 1 „Toetuse andmise tingimused ringmajanduse alase teavituste ja koolituste läbiviimiseks ning lahenduste rakendamiseks“ punktis 3.3 kirjeldatud toetatavat tegevust „Ringmajanduslahenduste piloteerimine“ või vastavat punkti seletuskirjas, et oleks võimalik hinnata, kas see tegevus võiks potentsiaalselt hõlmata riigiabi andmist. Sealhulgas palume lisada, millised lahendused ja teenused on seal kavandatud ning kes neid pakuks ja kes tarbiks</p>	<p>Seletuskirja on täiendatud. Tegu on avaliku sektori poolt pakutavate teenustega nt jäätmeregistri haldamine, innovatsioonikiirendid jms, küllaga konkreetseid tegevusi lepitakse projekti juhtrühmas vastav tegevus kokku.</p>
<p>Palume eelnõuga esitatud lisades läbivalt kasutada ministeeriumite uusi nimesid:</p>	<p>Teadmiseks võetud. Ajakohastame vastavalt kehtivatele õigusaktidele.</p>

Regionaal- ja Põllumajandusministeerium ning Kliimaministeerium.	
IV	Majandus- ja kommunikatsiooni ministeeriumi seisukoht:
Tegevuse "3.3 Ringmajanduselahenduste piloteerimine" osas võiks seletuskirjas täpsustada, kuidas antud meetme puhul on kavas luua sünergia Riigikantselei sarnase sisuga meetme "Avaliku sektori innovatsioonivõimekuse tõstmiseks", mis keskendub samuti ühe valdkonnana ringmajanduse arendamisele kohalike ressursside väärimisel (toit, puit, maavarad ja jäätmed).	Riigikantselei meede eeldab inoovatsiooni ja teadus-arendustegevust, antud käskkiri keskendub ennekõike praktilisemate lahenduste piloteerimisele, võrreldes sellega, mida mõeldakse Riigikantselei meetmest teha.
V	Keskkonnaagentuuri arvamus:
Tulenevalt 01.07.2023 jõustunud ja 01.09.2023 jõustuva ministeeriumi struktuurimuudatustest tuleb läbivalt muuta nii õigusaktis, seletuskirjas kui ka lisades, võimaliku määratava elluvijja ja rakendusasutuse osakonna nimi, sest selliseid osakondi alates 01.09.2023 ei eksisteeri.	Teadmiseks võetud. Ajakohastada saab siis, kui vastav aeg on käes, ennatlikult ei ole võimalik seda teha.
Käskkirja lisa 1 punktis 3, täpsustatud punktiga 9, toodud tegevused on meie hinnangul administratiivse iseloomuga või sellega seotud tegevustega ja need kuuluvad reeglina täitevvõimu rakendamisega tegelevate asutuste pädevusse	Vastava töökorralduse otsustab Klim.
Lisada punkt 3.6 alljärgnevalt: „Käskkirja alusel ja toetusega loodud väljundid avalikustatakse Keskkonnaportaalis“. Antud klausli lisamisega on tagatud, et tuleb üheselt välja kus kohas avalikustatakse väljundmaterjalid, mida luuakse toetusrahadega.	Teadmiseks võetud. Vajadusel lepatakse projekti juhtrühmas vastav tegevus kokku.
Käskkirja alusel kavandatavate sisutegevuste jõustumine peaks toimuma alates 01.01.2024. Toimides nii on välistatud võimalike riskide realiseerumine (topeltrahastus, läbipaistvus jmt), läbi mille võiks tekkida toetuse mitte sihipärane kasutus ja mitteabikõlblike kulude tekkimine, kas käskkirja või projekti alusel finantseeritavatele tegevustele	Teadmiseks võetud. Projekti juhtrühmas lepatakse ajalised tegevused kokku. Käskkiri jõustub, kui jäätmekava saab kehtestatud ja selle on kinnitanud EK.
Arvestades, et tegevuste puhul on siiski suuresti tegemist erinevate hankemenetluste raames sisseostetavate	Vastava töökorralduse otsustab Klim.

teenuste või tegevustega, siis on küsitava väärtusega iga-aastaselt eraldatava toetuse summa alusel administreerimiseks tehtav kulu ja sellest saadav tulu kuna lisaks elluviija osakonnale, kelle tegevusteks tekivad katteallikad käskkirja alusel, on vajadus protsessi kaasata ka teisi ministeeriumi osakondi.	
---	--